N°. 19. Vrijdag 10 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van Boeatan:

Achter het ruime vriendelijk verlichte winkellocaal van „Boeatan" in de verbreede **Heulstraat no. 19**, is nu ook weer de gelegenheid geopend om, onder het genot van een **geurig kopje thee**, uit te rusten, na het bezichtigen der permanente Tentoonstelling van Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt. Twee kamers werden door het uitbreken van den tusschenmuur en het verleggen van den schoorsteenmantel tot ééne groote ruimte verbouwd, die met twee openslaande deuren op een binnentuintje uitziet, en waar het erg gezellig zitten is. Wij durven dus hopen, dat de onkosten voor deze **Indische Theesalon** gemaakt, ruimschoots vergoed zullen worden, door een geregeld bezoek van belangstellenden.

Zegt het voort!

II. Van de redactie-commissie:

Gaarne vestigen wij de aandacht onzer lezers op het **Eerste Nederlandsche Congres tegen het Alcoholisme**, dat te Utrecht op 21 en 22 dezer gehouden zal worden en waarop, wat Ned.-Indië betreft, de volgende stellingen verdedigd worden:

In de vierde zitting, Woensdagnamiddag: **De Drankkwestie in tropisch Nederland**. Inleider: dr. *H. Bervoets*, Zeist:

I. Het is een onafwijsbare plicht der Nederlandsche drankbestrijding hare bemoeienissen uit te strekken zoowel over tropisch als over Europeesch Nederland.

II. Tropisch Nederland is niet in staat zich zelf te beschermen tegen het alcoholisme.

III. De Nederlandsche vereenigingen welke zich drankbestrijding ten doel stellen dienen bij de Indische regeering er op aan te dringen dat: *a.* alle ambtenaren uitgenoodigd worden om onder geen vorm, officieel, 't zij aan Europeanen, 't zij aan Inlanders, alcohol-houdende dranken als versnapering of bij feestelijke gelegenheden uit te reiken; *b.* maatregelen getroffen worden waardoor alcoholhoudende dranken zooveel mogelijk buiten het bereik van de inlandsche bevolking gehouden worden.

IV. Er worde ernstig de aandacht gevestigd op de mogelijkheid om thans nog de inlandsche bevolking te bewaren voor de drankellende, terwijl dit over 25 jaar wellicht onmogelijk zal zijn.

De vorming van Indische intellectueelen.

(*Aangeboden*).

IV.

Zooals terecht in de zitting der 2de Kamer van 16 November 1906 door het lid Bos werd opgemerkt, zal het nieuwe onderwijsprogram niet alleen niet nalaten reeds op de begrooting van 1907 een sterken invloed te doen gevoelen, maar ook in volgende jaren een druk op de begrootingen uitoefenen. Want niet slechts wordt op deze begrooting op eene vermeerdering van uitgaven van ongeveer 7½ ton gerekend, maar daarop zal volgen eene uitgaaf in eens van 2½ millioen, en dan een jaarlijksche vermeerdering van uitgaven, geschat op ongeveer 1½ millioen.

Wanneer dit program zal zijn afgewerkt, zullen de uitgaven ten behoeve van het Inlandsch onderwijs dus gestegen zijn tot een jaarlijks terugkeerend bedrag van 3½ millioen. En daarmede is men dan nog niet eens gekomen tot de helft der kosten, welke voor het hierboven aangegeven schema noodig worden geraamd, en welke op ongeveer 8 millioen gesteld worden.

Het is mogelijk dat de gunstige omstandigheden, waaronder deze begrooting is ingediend, nog eenige jaren zullen voortduren; het is zeker dat de in uitzicht gestelde versterking der gewone middelen, daartoe bij zullen dragen; doch hoe belangrijk deze ook moge toenemen, de stijgende uitgaven voor het Inlandsch onderwijs zullen waarschijnlijk in latere jaren, in verband met die voor andere zaken, welker totstandkoming even dringend noodig is, niet geheel uit de te verwachten inkomsten kunnen worden gekweten. Het is daarom zaak er tijdig op bedacht te zijn andere fondsen te scheppen, welke, zoo noodig, bijvend ten behoeve van dezen tak van dienst kunnen worden aangewend.

Door den heer Cohen Stuart, hierboven reeds genoemd, is een middel aan de hand gedaan om dit desideratum te verwezenlijken, dat alleszins overweging verdient.

Hij wil het daarheen leiden, dat de uitgaven voor Europeesch personeel, die op de begrooting drukken, met een bedrag van ongeveer *f* 50 millioen, b. v. tot de helft terug worden gebracht en voor de andere helft Inlandsch personeel in dienst nemen, dat ⅓ minder zwaar bezoldigd wordt dan het Europeesche en dus *f* 17 in plaats van *f* 25 zou behoeven te kosten. Dan zou daarmede reeds eene bezuiniging verkregen worden van *f* 8 millioen. Wanneer dit in afzienbaren tijd mogelijk ware, kan worden overgegaan om in een versneld tempo aan het Inlandsch openbaar lager en middelbaar onderwijs de gewenschte uitbreiding te geven, doch zouden nog geen Hooge Scholen of Academies kunnen worden opgericht. Want behalve voor het Inlandsch onderwijs, zullen nog uitgaven noodig zijn voor het onderwijs aan vreemde oosterlingen, terwijl voor de opleiding in Europa van behoeftige Inlanders, zooals we gezien hebben, ook op eenige tonnen moet worden gerekend. Hierover nog een enkel woord.

Aan het slot van zijn praeadvies over de vraag, welke Regeeringsmaatregelen nopens de nijverheid op Java in het belang der Inlandsche bevolking te nemen zijn, zegt de heer van Kol: „Zwaar is de plicht door den loop der historie aan Nederland opgelegd; duizenden Javanen in het industrieel groot bedrijf te brengen tot gemeenschappelijk handelen en doelmatig optreden, is een zware taak, doch zij *moet* beproefd worden.

Is men het daarmede eens en onderschrijft men tevens het gevoelen van den heer J. Homan van der Heide, die mede over hetzelfde onderwerp een praeadvies uitbracht aan de vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, dat het, wat aangaat het onderwijs met betrekking tot de bevordering der nijverheid in het belang der Inlandsche bevolking, in de eerste plaats van gewicht is personen te vormen, die bekwaam zijn om als leiders bij de productie op te treden, dat is dus Inlandsche technici en landbouwkundigen, die een hoogen graad van ontwikkeling en vakkennis hebben bereikt, tot welk einde een aanzienlijk aantal goed onderlegde Inlandsche jongelieden de beste technische en landbouwkundige scholen moeten afloopen, om daarna in de gelegenheid te worden gesteld zich ook in de praktijk te bekwamen, dan volgt hieruit alweder dat men niet te karig moet wezen met de uitzending van Indiërs naar Nederland ter voltooiing hunner opvoeding. En dat er stof genoeg is, werd mede reeds aangetoond. Men lette eens op het aantal kinderen van Inlanders en Chineezen, dat op de Europeesche scholen is toegelaten. Op de Hoogere Burgerscholen 37 Inlandsche en 15 Chineesche, op de Wilhelminaschool 5 Inlanders en 4 Chineezen, op de Burgeravondschool te Soerabaja slaagden 4 Chineezen en 6 Inlanders voor het toelatings-examen. De gezamenlijke Europeesche openbare lagere scholen telden op het eind van 1905 4277 leerlingen, behoorende tot de Inlandsche en m. h. g. bevolking; de gezamenlijke particuliere scholen 183 Inlandsche kinderen en 206 kinderen van vreemde oosterlingen.

Op de 58 scholen of klassen voor voorbereidend onderwijs bevonden zich 2972 leerlingen, onder welke 417 Inlandsche kinderen en 156 kinderen van vreemde oosterlingen.

Het contingent leerlingen, dat jaarlijks door Indië aan Nederland kan worden geleverd voor betere en hoogere opleiding, behoeft dus niet meer uit een paar tientallen te bestaan, maar kan reeds een paar honderdtallen bedragen.

Er is indertijd beweerd, dat indien in Indië een toestand heerschte, die hulp noodzakelijk maakte, Nederland die moet verleenen, indien de verhouding der draagkracht van wederzijdsche belastingschulden het toeliet.

Waar men echter eenerzijds staat voor onvermijdelijke uitgaven, en anderzijds voor het feit dat de gewone middelen van Indië, noch van Nederland de belangrijke bedragen, die gevorderd worden, kunnen dragen, heeft men — dit valt niet te ontkennen — geen andere keus dan zich het ontbrekende door leening te verschaffen.

Hiertoe zal wel moeten worden overgegaan, wanneer de vervanging van het Europeesch element in den Staatsdienst door het goedkooper Inlandsch niet zoo spoedig kan plaats hebben als, ten behoeve van de uitbreiding van het onderwijs in den hierboven bedoelden zin, wel noodig mocht blijken, tenzij men de voorkeur zou willen geven aan een ander middel in 1904 aangegeven door den heer van Deventer bij eene lezing den 1sten November van dat jaar in het Indisch Genootschap gehouden. Toen werd ook gepleit voor de uitbreiding van het Inlandsch onderwijs en een plan ter overweging voorgehouden, dat vrijwel overeenkomt met het aangenomen onderwijsplan. De vraag besprekende uit welke middelen de daarvoor benoodigde uitgaven waren te bestrijden, zocht de geachte inleider eene oplossing in het schrappen der bekende rentepost van *f* 3.861.000, waarmede

de Indische begrooting ten behoeve van Nederland nog steeds bezwaard is. Hij wees er daarbij op dat dr. E. B. Kielstra in het indertijd door hem uitgebracht advies over „De financiën in N.-I." tot de slotsom kwam, dat de billijkheid van dien rentepost geenszins vaststaat, en dat de hulp, die ook deze Indische specialiteit onmisbaar acht, aan Indië het best zou kunnen worden verleend door, althans tijdelijk, van die som af te zien.

Niet alzoo dacht de heer van Deventer. „Waar Nederland" — zoo betoogde deze — „alleen in zijne staatsspoorwegen 153 millioen Indische overschotten heeft belegd en bovendien uit die overschotten niet minder dan 236 millioen van zijn Staatsschuld afloste, kan de vraag of het billijk zijn zoude Indië, wegens 100 millioen aan kasvoorschotten, belast te laten met een uitgaaf, die het belet zijne toekomst te verzekeren, geen vraag zijn. De belasting is buiten allen twijfel onrechtvaardig, haar te laten voortduren zou bovendien, ook van zuiver Nederlandsch standpunt eene politieke misgreep zijn. En omdat dit door ieder, die zijn natuurlijk rechtsgevoel en zijn gezond verstand raadpleegt, zal moeten worden toegegeven, daarom kan van een tijdelijke vrijstelling van betaling nimmer sprake zijn, daarom moet de uitgaaf voorgoed van de begrooting worden afgevoerd.

Deze krachtige taal, deze overtuigende woorden, hebben niets gebaat. Nog steeds paraisseert de rentepost op de begrooting van N.-I. De overweging, dat een half ei beter is dan een leege dop, leidt er daarom toe er op te wijzen, dat, wanneer in het voorstel van den heer van Deventer nog niet in zijn geheel mocht kunnen worden getreden, dan ten minste geheel of gedeeltelijk over de rentepost ware te beschikken voor de bedoelde uitgaven ten behoeve van het inlandsch onderwijs; en zulks tot tijd en wijlen door de, door den heer Cohen Stuart aanbevolen besparing der uitgaven voor Europeesch personeel, zoodanig zal zijn verminderd, dat de meerdere uitgaven voor het Inlandsch onderwijs geheel door die bezuiniging kunnen worden gedekt.

Op deze wijze wordt de rentepost de reddingsboei waaraan het Inlandsch onderwijs zich kan vastklampen, wanneer de Indische middelen in het een of ander jaar niet toelaten alle uitgaven, die eenmaal op de begrooting voorkomen, te bestrijden uit de gewone middelen.

Zijn met al het aangevoerde de 3 eerste stellingen toegelicht, nog dient besproken hoe die intellectueelen, welke in Nederland en Indië opgeleid, niet in 's Lands dienst treden, door de Indische Regeering kunnen worden voortgeholpen, zoo daartoe aanleiding bestaat.

Gelukkig betreden we hier alweder een terrein dat reeds grootendeels door de Regeering en leden van de Staten Generaal is geëffend.

In de zitting der 2de Kamer van 13 November j.l. gaf de heer van Bylandt den Minister het denkbeeld in overweging, om de Regeering aanvankelijk deelgenoot te maken in groote industrieele ondernemingen.

De bedoeling zou dan zijn om op te richten, zooals wijlen Koning Willem I gedaan heeft in België, eene société pour favoriser l'industrie, etc., die dan de mijnen zou omvatten, in dier voege, dat de Regeering met kapitaal deelgenoot zou worden, in vereeniging met particulieren. Dan heeft de Staat natuurlijk het recht om toezicht te houden op de arbeiders, is tegelijkertijd bij de exploitatie geïnteresseerd en trekt een gedeelte der winsten; hierdoor zal de energie der particulieren worden aangewakkerd.

Het denkbeeld van den heer van Bylandt, hoewel speciaal de mijnindustrie in Indië op het oog hebbende, is als het ware uitgeknipt voor de Indische intellectueelen. die in Nederland en in Indië zijn opgeleid. Vele dezer jongelieden zullen na afgestudeerd te hebben, niet dadelijk plaatsing vinden, — omdat onbekend onbemind maakt en er zeer weinig zullen gevonden worden, die kapitaal genoeg bezitten om eene onderneming op te richten of daarin deelgenoot te worden. Eene aanvankelijke plaatsing op een gouvernements-onderneming zou daarom voor hen eene ware uitkomst wezen; terwijl van hun wetenschap, ijver en goed gedrag afhankelijk ware te stellen in hoever de onderneming, waarop zij zich bevinden, of eene andere, aan hunne leiding zou zijn toe te vertrouwen, onder voortdurende contrôle van Regeeringswege. De Staat zou dan deelgenoot blijven in de zaak totdat het daarin gestoken kapitaal geheel zou zijn afgelost. Op deze wijze kan zonder veel risico voor den Staat proeven à l'infini worden genomen om uit te maken wat de inlander, die wetenschappelijk en industrieel is opgeleid, vermag.

Voor de hand ligt, dat voor het nemen van zoodanige proeven in de eerste plaats de landbouw dient te worden genoemd. En dan zou in aanmerking komen de suikerindustrie, wanneer daartegen geene onoverkomelijke bezwaren waren met betrekking tot de suikerconventie. Dit is zeer te bejammeren, want, wanneer na eenige jaren een voldoend aantal Inlandsche intellectueelen gevormd zijn, zou het solo-irrigatievraagstuk op de wijze als door den heer Homan van der Heide aangegeven, in dien zin kunnen worden opgelost, dat een 50.000 bouws voor de suikercultuur geschikt en beschikbaar werden gemaakt om met Gouvernements-hulp ondernemingen op te richten, geheel ten behoeve van de Inlandsche bevolking gedreven door Javaansche intellectueele leiders en aan hun ondergeschikt Javaansch personeel, natuurlijk onder oppertoezicht van een daarvoor door het departement van landbouw aangewezen deskundige.

Niet alleen dat daardoor de bevolking weder eene nieuwe gelegenheid tot arbeid en broodwinning wordt geboden, van de te verwachten winsten zouden tevens, na aftrek van de bedragen noodig voor jaarlijksche aflossing van kapitaal en rente en voor tantièmes van het personeel, de uitschotten door het Gouvernement gedaan voor den aanleg van de noodzakelijke irrigatie-werken, afvoerwegen, fabrieken als anderszins, jaarlijks bij payementen kunnen worden terugbetaald.

Nu de suikerconventie Gouvernement's tusschenkomst en medewerking, bij zoodanige ook door het Kamerlid Bogaard aangeprezen, voor de economische ontwikkeling van Java zoo gewenschte ondernemingen niet toelaat, ligt de vraag voor de hand of zij niet ondernomen zou kunnen worden door een syndicaat van welgestelde Indische kapitalisten. Intusschen krijgt het onderwerp eerst actueel belang, wanneer Inlandsche intellectueelen voor dit bedrijf gevormd zijn, en dit zal in de eerste jaren nog wel niet het geval wezen. Er wordt daarom slechts de aandacht op gevestigd.

Met de tabakscultuur zou eerder een proef in den aangegeven zin kunnen worden genomen, omdat de eischen voor die cultuur niet zoo hoog behoeven te wezen en de daarvoor benoodigde intellectueelen te leveren zijn door de Rijkslandbouwschool te Wageningen waarop zich reeds een paar Inlandeis bevinden, zooals hierboven werd medegedeeld. Wanneer nu reeds naar een voor deze cultuur geschikt areaal werd omgezien in de Oosthoek van Java of op de Oostkust van Sumatra, later nog in andere gewesten, zoodra daarvoor gevormde krachten beschikbaar kwamen, en tenaar een voor deze cultuur geschikt areaal werd omdoor irrigatie van bevloeiingswater ware te voorzien, dan zouden al heel spoedig Gouvernements-tabaksondernemingen kunnen worden opgericht, gedreven in den geest der Gouvernements-kina-, guttah-percha- en caoutchouc-ondernemingen, doch meer coöperatief, zoo dat de winst niet alleen het Gouvernement, maar tevens de leiders en hun onderhebbenden, zoowel als het werkvolk ten goede zou komen, altijd na aftrek van een zeker percentage voor aflossing van kapitaal en rente. Deze ondernemingen kunnen tevens dienen tot verdere opleiding van in Indië te vormen intellectueelen, welke in die cultuur een bestaan wenschen te zoeken, waardoor eenigermate voorzien wordt in het gemis aan landbouwscholen, waaraan, zooals de heer Habbema terecht opmerkt, even groote, zoo niet grooter behoefte bestaat dan aan ambachtscholen. Er valt op landbouwgebied nog zoo ontzaglijk veel te doen, vooral op de Buitenbezittingen, dat de oprichting van Gouvernements-ondernemingen, welke na verloop van tijd geheel in Inlandsche particuliere ondernemingen te converteeren waren, niet genoeg aan te bevelen is. Om niet in de zaak te diep door te dringen, wil ik slechts wijzen op de zoogenaamde boschproducten, tot het verkrijgen waarvan roofbouw wordt gepleegd op zoo uitgebreide schaal, dat menig product daardoor gevaar loopt geheel teniet te gaan. Dat was nog niet zoo lang geleden het geval met de getah-pertja, dat kan spoedig het geval worden met de kamfer, benzoë en tal van andere harsen en gomsoorten, zoo ook met de rottan. Wetenschappelijke cultuur dezer producten mag niet langer verwaarloosd worden, wil men het evengenoemd gevaar ondervangen.

De aldus op te richten landbouwscholen kunnen worden gevormd naar die aan den plantentuin verbonden, hierboven mede besproken, terwijl de kosten van het onderwijs door de ondernemingen, waarop de leerlingen zich bevinden, dienen te worden gedragen, en daarbij tevens als regel kan worden aangenomen, dat de eene onderneming de andere ondersteunt in geval van geldnood, waaromtrent door het landbouwdepartement de noodige regelingen waren te treffen.

Ware onder soortgelijke omstandigheden ook niet eene textiel-industrie, met medewerking der werkgevers in Twente, in het leven te roepen en zou Palembang niet het aangewezen land zijn om daarmede de eerste proeven te nemen? Dat gewest heeft steeds bekend gestaan als bijzonder geschikt voor de katoencultuur. Aan Twente wordt daarmede een nieuw arbeidsveld geopend, waarin Nederlandsch kapitaal allicht plaatsing zal zoeken bij Gouvernements medewerking.

Met het vorenstaande is getracht aan te toonen dat alleen door samenwerking van den Staat met particulieren de aangegeven denkbeelden tot verwezenlijking kunnen komen. Wordt dit toegegeven en de urgentie erkend van de aanvulling van het Inlandsch onderwijs-program, dan zal wellicht ook worden ingezien dat de Staat niet alleen de financieele gevolgen van de voorgestelde maatregelen kan dragen, wil men in een versneld tempo voortgaan, maar geldelijke bijdragen van particuliere zijde daarbij eene onafwijsbare eisch is.

Daarom wordt de oprichting van een Nationaal fonds, zooals indertijd door den heer Zeeman is voorgesteld, aanbevolen. Uit dit fonds waren o. a. behoeftige Inlanders tegemoet te komen, die eene opvoeding in Nederland wenschen te ontvangen, doch in verband met van Regeeringswege gemaakte voorschriften niet kunnen worden ondersteund. Uit dit fonds waren wellicht ook de middelen aan te wijzen tot oprichting van zoodanige ondernemingen, welke, zooals de suikercultuur, op grond van internationale conventiën, op geene hulp van Staatswege mogen rekenen. Uit dit fonds zouden eindelijk met Staatshulp industriën in het leven kunnen worden geroepen, zooals de textiel-industrie, welke mede eene krachtigen stoot aan de economische ontwikkeling van N.-I. kunnen geven.

Wanneer deze denkbeelden steun kunnen vinden bij Oost en West; wanneer vereenigingen of genootschappen, als het Indisch Genootschap, Moederland en Koloniën, de Nederlandsche Afdeeling van de N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw en zoo vele andere zich daarbij kunnen aansluiten, dan ware daarvoor wellicht met gewenscht gevolg propaganda te maken; en dan zal daarmede de gelegenheid geopend zijn, naar verwacht mag worden, om in afzienbaren tijd de productieve kracht van een deel, zij het dan ook nog maar een gering deel, der inheemsche bevolking van N.-I. te verhoogen, in die mate dat het mogelijk worden zal dat de inboorlingen, die thans het ondernemers-bedrijf geheel buiten zich om zien gaan, aan dat bedrijf deel nemen, waardoor ze zelf kapitaal kunnen vormen en gaandeweg het buitenlandsche kapitaal zal worden vervangen door Inlandsch kapitaal.

Mocht blijken dat aan een Nationaal fonds niet zulke hooge eischen gesteld kunnen worden als hierboven werd aangegeven, dan kan nog altijd worden overwogen of de oprichting daarnaast eener Maatschappij tot bevordering der Inlandsche grootnijverheid niet wenschelijk of noodzakelijk is om geheel het doel te kunnen bereiken, dat men zich voor oogen heeft gesteld.

6 Mei 1907. H. E. PRINS.

Pers-kroniek.

INHOUD: De **Nieuwe Courant** *over de wenschelijkheid om tot eene betere opleiding van inlandsche ambtenaren te geraken. — Nogmaals de benoeming van Mr. van Berckel tot Directeur der bestuursacademie: de* **Nieuwe Courant** *handhaaft hieromtrent haar vroeger uitgesproken, afkeurend oordeel. — S. in* **De Standaard** *over de Surinaamsche financiën.*

Indertijd betoogde J. E. in een brochure „de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera", dat de opleiding van Inlandsche ambtenaren verbetering behoefde. Het ambt van „adjunct-regent" moest worden ingesteld; een tweejarige cursus moest aan het gymnasium Willem III worden opgericht voor de opleiding van inlandsche jongelieden.

De Nieuwe Courant kan zich wel met deze denkbeelden vereenigen.

„Mocht men, zegt het blad, tot zoodanigen maatregel willen overgaan, dan dient daarbij onderscheid te worden gemaakt tusschen de opleiding voor de gewone bestuursbetrekkingen tot en met den rang van districtshoofd en zelfstandig patih, den bâton de maréchal voor de lagere ambtenaren, en die voor de vervulling van het ambt van regent. Voor de lagere ambtenaren breide men de scholen te Bandoeng, Magalang en Probolinggo uit en richte tevens op elk der andere gewestelijke hoofdplaatsen — dus nog 12 — opleidingsscholen op.

Een opleiding in het gewest zelf heeft o.a. dit voor, dat de ouders der leerlingen veel op de hoofdplaats komen, daar familieleden en kennissen hebben, bij wie hun zoons een onderdak kunnen vinden, zoodat de kosten voor de opvoeding belangrijk verminderen.

De scholen zelf kunnen eenvoudiger worden ingericht, omdat voor interneering van leerlingen, zooals op de tegenwoordige scholen, niet behoeft te worden gezorgd.

Op elke school moeten 150 leerlingen kunnen worden toegelaten, wat, in verband met het medе in de brochure in den breede aangegeven leerplan, voldoende wordt geacht voor de aflevering jaarlijks van 200 candidaten voor een plaatsing bij het bestuur en evenveel bij andere dienstakken.

Aan de opleiding van regentenzonen, aanstaande regenten, moeten hoogere eischen worden gesteld; het komt den schrijver wenschelijk voor van hen te vorderen dat zij kunnen overleggen een bewijs van met succes volbrachte studie aan de afdeeling B van het gymnasium Willem III te Batavia, desnoods met eenige wijziging in het leerplan, liefst na het afleggen van het eindexamen aan een hoogere burgerschool.

Niet alle regentenzonen zullen echter hun vader kunnen opvolgen; aan den anderen kant moet er voor gezorgd worden dat er steeds een ruime voorraad candidaten is, om daaruit voor een opengevallen regentsplaats een keuze te doen; er zullen dus velen zijn, die aan de gestelde eischen voldoen en toch geen regent kunnen worden.

Voor dezen ware een nieuw ambt te scheppen, dat uitstekend zou passen in de nieuwe door den schrijver gedachte bestuursinrichting.

Wanneer de regent zoo berekend mag worden geacht voor zijn taak, dat hem een groot deel der Europeesche bestuurstaak kan worden overgedragen, dan zal zijn arbeidsveld zoo groot worden, dat de be-

hoefte zich zal doen gevoelen, hem door een helper te doen bijstaan, speciaal om toe te zien, te controleeren, dat de van het hoogste inlandsche gezag uitgegane bevelen naar behooren zijn begrepen en uitgevoerd.

Daarvoor zouden het best de jongelieden zijn aan te wijzen, die hun opleiding voor den rang van regent hebben voltooid; aan hen zou de titel van „inlandsch controleur" of „adjunct-regent" kunnen worden gegeven."

Ten slotte zegt de Nieuwe Courant:

„Het komt ons echter voor, dat met de overdracht van de bestuurstaak en de daarmee gepaard gaande besparing niet, zooals de schrijver wil, moet worden gewacht totdat verreweg de meeste inlandsche ambtenaren in een gewest of afdeeling van de opleidingsscholen afkomstig zullen zijn, maar dat reeds nu kleine gedeelten van die taak aan hen kunnen worden overgelaten en dat er reeds nu enkele regenten zijn, welke die gerust voor een groot deel op zich kunnen nemen. Waar zulke regenten gevonden worden, zou het zeer aan te bevelen zijn al dadelijk met die overdracht aan hen persoonlijk te beginnen; met den bekenden naijver onder hen zal het te verwachten wezen, dat dan ook anderen hun uiterste best zullen doen, om zoo niet voor zich zelf dan toch voor hun zoons zulk een onderscheiding deelachtig te worden.

Mocht men voort nog uitvoering willen geven aan het denkbeeld, scholen te openen voor inlandsche rechtskundigen, dan zal daaraan misschien kunnen worden tegemoetgekomen door aan drie der opleidingsscholen — bijv. de thans reeds bestaande — daarvoor de noodige uitbreiding te geven.

Naar onze meening zou het ernstig aanbeveling verdienen de door J. E. aangegeven richting in te slaan en daarbij zich niet te bepalen tot het zeer kleine onderdeel van het door hem ontwikkelde plan: de opleiding van enkel regentenzonen aan het gymnasium Willem III, maar die werkzaamheden vooral uit te strekken tot hetgeen onmisbaar vooraf moet gaan aan de overdracht van een groot deel der Europeesche bestuurstaak: het openen van opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren op alle gewestelijke hoofdplaatsen van Java en Madoera."

De benoeming van den heer van Berckel tot directeur der nieuw opgerichte bestuurs-academie heeft heel wat commentaar in de bladen uitgelokt. Het Handelsblad en Land en Volk verdedigden de benoeming; de Nieuwe Courant keurde haar af.

Nader op haar oordeel in deze uitgesproken, terugkomende zegt de Nieuwe Courant:

„Het verschil van opinie — althans wat de quaestie van de vervulling van het directoriaat betreft — spruit o.i. hieruit voort, dat wij niet zooals genoemde bladen, bij de Academie het zwaartepunt gelegd wenschen te zien in de te geven lessen. Niet zoozeer als een soort „school voor volwassenen" zouden wij haar beschouwd willen zien, dan wel als intellectueel middenpunt, waar de gedetacheerden, onder elkanders invloed en onder bezielende leiding, nevens aanvullende bekwaamheden, nieuwen frisschen kijk op hun werk, hernieuwde krachten en idealen zouden opdoen.

Aldus was sedert de aanvang ons standpunt en daarop alleen hebben wij haar oprichting verdedigd.

Om zulk een leiding te kunnen geven zou men, hier blijven wij bij, iemand moeten hebben, die het bestuurswerk uit eigen ondervinding kent, te midden er van heeft geleefd, en nog steeds, zij het uit de verte, in medeleeft.

Wij willen anders gaarne erkennen, dat, van het andere standpunt gezien, de keuze van den heer van Berckel, over wiens bekwaamheden, toewijding en tact slechts één roep uitgaat, goed is. Wellicht stellen zijn persoonlijke eigenschappen hem in staat aan het nieuw te scheppen instituut de juiste richting te geven.

Ons hoofdbezwaar blijft echter, gelijk wij herhaaldelijk zeiden, dat het B. B. ook in het Curatorium in het geheel niet vertegenwoordigd is. Daar is geen enkele verschoonbare reden voor."

S. behandelt in de Standaard de Surinaamsche finantiën.

„De Surinaamsche begrooting voor 1908, die in Maart j.l. bij de Koloniale Staten is aanhangig gemaakt, en die in het eind van het jaar in onze Volksvertegenwoordiging zal worden behandeld, is, zoo schrijft hij, van meer belang, dan vele van hare voorgansters. Vooral wegens den inhoud der Memorie van Toelichting.

Als men nu nog in aanmerking neemt, dat de West-Indische Koloniën, in tegenstelling met Nederlandsch-Indië, noch in de bezoldiging van de Gouverneurs, noch in de kosten van de weermacht bijdragen — zoodat de uitgaven dáárvoor boven het subsidie op de Staatsbegrooting drukken — dan is er inderdaad aanleiding te over voor de vraag: Zijn wij met Suriname op den goeden weg; moet niet een krachtig halt toegeroepen worden aan de voortdurende uitzetting der uitgaven; moeten niet maatregelen worden beraamd, om het subsidie sterk te doen dalen en spoedig te doen verdwijnen?

Het belangrijke nu van de thans aangeboden Koloniale begrooting voor 1908 is, dat daarbij deze vragen ernstig onder de oogen worden gezien, op eene wijze, die vertrouwen inboezemt.

Gelijk zich liet verwachten, is het beeld, dat in de algemeene beschouwingen van de Memorie van Toelichting gegeven wordt (van de Surinaamsche financiën) niet gunstig, maar het blijkt toch minder onrustbarend dan de sterke stijging der subsidies zou doen vermoeden. En wat meer zegt, er blijkt ook, dat door consequente toepassing van het in de Memorie ontwikkelde financieele plan op eeñ herstel van het verbroken evenwicht kan worden aangestuurd. De Gouverneur werpt n.l. niet alleen een blik in het verleden, maar ziet ook rond in het heden en stippelt daarbij de lijnen voor de toekomst uit.

Evenals geschiedde in de nota, die den 21sten Februari 1903 door den tegenwoordigen Gouverneur, als Minister aan de Tweede Kamer werd gezonden, in verband met het toen aanhangige wetsvoorstel tot wijziging van de Oost-Indische comptabiliteitswet, worden ook in deze financieele beschouwingen de uitgaven gesplitst in jaarlijks terugkeerende uitgaven van bestuur; in uitgaven voor werken, die óf niet, of eerst in een verwijderd verschiet van hun goeden invloed op de financiën doen blijken (werken en maatregelen tot economische ontwikkeling); en in uitgaven voor productieve werken, waarvoor kan worden geleend.

Uit uitvoerige becijferingen, waarvan de uitkomsten in de Memorie van Toelichting werden meegedeeld, volgt, dat gedurende het in beschouwing genomen tijdvak 1890 tot 1905, de bestuurs-uitgaven in gewonen zin niet geheel uit de gewone inkomsten der Kolonie zijn bestreden, maar dat eene versterking dier middelen met ongeveer 122 mille 's jaars noodig is, om aan den allereersten eisch van financieel evenwicht te voldoen, namelijk te zorgen, dat de Kolonie voor hare gewone huishouding niet op het Moederland leunt. Terecht gaat de Gouverneur uit van het gevoelen, dat een dergelijk leunen niet toelaatbaar is; hij zegt in de bedoelde Memorie overtuigd te zijn, „dat waar dit feit aan den dag trad, de bereidwilligheid, zelfs de begeerte zal worden gevonden om dezen misstand te doen eindigen". En ook wij verwachten van de Koloniale Staten niet anders.

Als de Kolonie dan in hare eigen huishoudelijke behoeften — nu genomen in engeren zin — voorziet, zullen uit het subsidie alleen maatregelen in het belang der economische ontwikkeling worden betaald. Dit is te aanvaarden; mits het streven er steeds op gericht zij, om dezen toestand slechts tijdelijk te laten bestaan, om die soort uitgaven, die eigenlijk niet veel buitengewoons in zich hebben, gaandeweg onder de gewone te brengen en uit de gewone huishoudelijke inkomsten te betalen.

Gouverneur Idenburg toont de noodzakelijkheid van dit streven inderdaad te verstaan. Hij vestigt er eerst de aandacht op, dat voor dergelijke maatregelen nooit meer aan steun mag worden verleend, dan het verschil bedraagt tusschen de uitgave en de inkomst, die direct daarvan het gevolg is — uit dien hoofde is nog een versterking der middelen met ongeveer 6000 gld. noodig, die ook wordt voorgesteld — en gaat daarna post voor post de verschillende uitgaven na, die vooreerst voor rekening van het Moederland moeten blijven, telkens aanwijzende hoe en langs welken weg zij geleidelijk in de groep der gewone uitgaven kunnen overgaan.

Er wordt, schrijft hij ten slotte, dan ook tegelijk met deze begrooting eene belasting-verhooging (hoofdzakelijk door tariefs-herziening) van ongeveer 128 mille aanhangig gemaakt, waarvan dan het gevolg zal zijn, dat verkregen wordt, wat de Memorie van Toelichting noemt het allereerst noodige financieele evenwicht. „Van dezen grondslag af", zoo lezen wij in de Memorie verder, „moet en kan door zuinig beheer en wijs financieel beleid worden voortgewerkt om rubriek b" (dat zijn die maatregelen voor economische ontwikkeling, die niet door de Kolonie, maar die door het subsidie worden betaald) „geleidelijk kleiner en kleiner te maken — de ondergeteekende verwacht, dat een gouvernements-hevea cultuur, die weldra zal worden voorgesteld, daartoe krachtig kan medewerken — en zoo aan te sturen op het einddoel, waarvan het bereiken zal zijn in het belang van het Moederland èn van de Kolonie, maar zeker niet het minst in dat van de laatste, namelijk: de financieele zelfstandigheid van Suriname."

Oost-Indische Berichten.

De jongste mail bracht de droeve tijding: **Weer Bandjirs.** Door den bijzonder hoogen waterstand in de Tjitaroem en Kamodji-leiding, afdeeling Krawang, als gevolg van de hevige regens der voorlaatste dagen, is de rechter Tjitaroemdijk den 5en dezer op twee plaatsen doorgebroken en raakten de heerendienstwegen van Krawang naar Telagasarie en Rengasdengklok op vele plaatsen onder water. Voor zoover bekend zijn honderd bouws padiaanplant grootendeels vernield.

Een gebrekkige haven. De gebreken van de haven te Semarang komen deze dagen weder bizonder sterk voor den dag, zegt de Locomotief.

Met de lossing van goederen afkomstig van het stoomschip Guthrie (uit Australië) heeft men 24 uren moeten wachten, omdat er aan den grooten Boom geen vierkante Meter plaats meer was. Eindelijk kon men een ruimte krijgen zoo groot als een mandi-

kamer. Voor hoeveelheden van 1400 ton stukgoederen worden loodsen aangewezen die slechts 800 ton kunnen bevatten. Wegens gebrek aan machinale losmiddelen zijn er 14 koelies noodig om een pak of kist uit een prauw op wal te halen. De vijfons-kraan bij de societeitsbrug is zoodanig geconstrueerd dat er met het ophalen van een collo ter zwaarte van 1000 kg. een kwartier heengaat; de grootte van het „losterrein" bij de kraan is gelijk aan die van een poppenbleekveld.

Als er drie stukken op de wal zijn gehaald moet men wachten tot die weggevoerd zijn alvorens voort te kunnen gaan met lossen. Er is te weinig ruimte voor behoorlijken opslag, zoodat alles door elkaar komt te liggen; de toegangen tot de loodsen zijn te klein en te weinig in aantal: de communicatie tusschen de loodsen en den openbaren weg is al even gebrekkig; er is te weinig ruimte voor accurate verificatie; het water is te smal en te ondiep.

Alles is er te klein, te benauwd, te eng, verouderd, gebrekkig en ellendig. Zóó is de Semarangsche haven.

Inlandsche Artsen. Tot regent van Toeloengagoeng werd onlangs benoemd de tweede zoon van den overleden regent van Ponorogo; de eerste zoon, thans te Ponorogo, werd voor dien rang gepasseerd, blijkbaar om geen andere reden, dan dat hij dokter djawa is, wiens wetenschappelijk peil toch hooger is dan dat zijns broeders die eerlijk genoeg is het te bekennen. Alleen wordt hij minder geschikt geacht voor de bestuurstaak, dus schrijft men aan het S o e r. H b l d.

De regeering (lees: resident Boissevain) zal er goede redenen voor hebben, liever den tweeden zoon te nemen, maar men behoeft geen gedachtenlezer te wezen, om te begrijpen dat die arts thans vrijwel alle ambitie heeft verloren voor zijn taak als geneesheer. Immers ingevolge het bepaalde bij de laatste alinea van art. 69 R. R. en de traditie, dat de oudste zoon den vader opvolgt, heeft die arts te Ponorogo er wel degelijk op gerekend eenmaal tot de regentswaardigheid te worden verheven; het tegendeel zou iedereen verbazen; men doet geen afstand van ƒ 1200 s maands uit broederliefde.

Het gebeurde zal van uiterst nadeelige invloed zijn op den toeloop van adellijke jongelieden naar de dokterdjawaschool te Weltevreden.

De regenten, met het voorbeeld te Ponorogo voor oogen, zullen er zich wel voor wachten hun zonen te laten studeeren anders dan voor het alleen zaligmakende B. B. en, zooals de ouden zingen piepen de jongen, die een gemakkelijker leven op de kantor besar met een kansje op de grand prix (regentswaardigheid) zullen prefereeren boven de zware studie voor arts, officier of opzichter waterstaat, vindt het blad.

Een Vorstelijke Gift. In het B ij b l a d v a n h e t A r c h i e f lezen wij, dat de heer S. C. van Musschenbroek, die over eenige weken naar Europa vertrekt, aan het Ondersteuningsfonds voor administrateurs en geëmployeerden van suikerfabrieken op Java een gift van 10.000 gulden heeft doen toekomen.

De goede werking van Faillissementswet en Weeskamers. „De afrekening van Maart is achter den rug, schrijft de fin. medewerker alhier van de N. S o e r. C t.; en van openbare ongevallen hoort men niet, hetgeen ook geheel in het systeem van zaken past.

In vroegere dagen is er op de maand April maar weinig gedaan en men kan derhalve nu overgaan tot de opstelling van eigen finantieele positie.

Dat is geen aangenaam werk, daar kan men van op aan.

Men heeft grootendeels, uit welbegrepen eigenbelang, afgezien van een inroepen der faillissementswet, overtuigd als men was, dat men dan niet alleen de tegenpartij tegen de vlakte zou werpen, maar tevens zelve er weinig plezier van zou ondervinden.

Immers: als verkoop-eischer zou men zijn stukken aan de curatoren hebben af te leveren gehad, en dan weet men wel waar men begint, maar niet waar en wanneer men zal eindigen.

Inmiddels is men dan de dispositie over de aandeelen kwijt, men mag verder zien en toekijken maar niet kikken.

Bovendien zijn de kosten die voor de algoede zorg in rekening worden gebracht zoo verbazend hoog, dat zelfs een hotelhouder aan de Cote d'Azur in het drukke seizoen er van zou schrikken.

Men kan veelzijdige kritiek uitoefenen op de manier door de bij de zaken betrokkenen in onderling overleg aangenomen en gevolgd, maar het valt niet te ontkennen dat er gerechte twijfel bestaat of men vlugger en beter geholpen zou zijn geweest, als men den breeden weg der rechten had ingeslagen.

En wat Indië in de laatste maanden te aanschouwen gegeven heeft, is wel het meest overtuigende bewijs, dat zoowat niemand eenig heil ziet in een opvolgen van den weg, die wettelijk is voorgeschreven, omdat die weg een te lange, en het veergeld te hoog is.

Zeer zeker is het, dat nu de maand Maart achter den rug is, het aantal promessen, accepten en ander soort schuldbekentenissen een groote toename heeft ondergaan en vooral de heeren notarissen wel ingenomen zullen zijn met de geboekte honoraria, maar dat neemt niet weg, dat men er veel beter aan toe is dan dat men de hulp der weeskamers had moeten inroepen.

Het resultaat is er niet minder om geworden, integendeel, en de kosten zijn bespaard."

Tot zoover de correspondent, zegt het N i e u w s v. d. D a g.

Is het niet heerlijk! Met ontzaglijke moeite en veel tijdverspilling wordt in de Kamers in Holland een faillissementswet gemaakt. Dan broeit de halve Indische ambtenaars-wereld daar eenige jaren op om het ding ingevoerd te krijgen.

En als dat dan — niet zonder reuzen-inspanning — eindelijk goed en wel is gelukt,... dan blijkt het, dat het college hetwelk het grootste aandeel heeft bij de tenuitvoerlegging van de wet, zoo door en door verouderd is in zijn werkwijze, zoo verambtenaard, zoo weinig practisch, zoo naar-zich-toe-rekenend, dat degenen voor wie de faillissementswet eigenlijk in de wereld is gezonden, de voorkeur geven aan gescharrel, men zou vaak zelfs mogen zeggen: geknoei, liever dan van die verbeterde wet te profiteeren, waar die zoo hoogst gebrekkig en duur wordt uitgevoerd.

Diederik Baldzerdt schrijft uit Atjeh aan het N. v. d. Dag v. N.-I.:

„Tijdens ik hier was, vertoefden ook de heeren J. T. Cremer en W. H. M. Schadee ter plaatse. De laatste is Directeur van de Deli-Spoor en tevens gemachtigde van eene Electrisch-licht Maatschappij die de straatverlichting te Medan — zeer slecht — bezorgt. Daarover regent het klachten in de Delibladen.

De heer Schadee is bezig om voor zijne incapabele en dure maatschappij de concessie voor electrische straatverlichting te Koeta-Radja te erlangen. Daar zal een boel geld bij moeten; de plaats is reeds zeer voldoende verlicht, en er loopt bovendien geen kat langs de straat, 's avonds. Doet er niet toe: de zaak is zoo goed als beklonken. Blijkbaar heeft men te Koeta-Radja niet de minste nota genomen van al wat over de straatverlichting in Medan is gezegd en op hoe geheel onvoldoende wijze de heer Schadee de klachten heeft pogen te ontzenuwen.

Men zal dus het Vredespark, en de rest, verlichten met duur licht dat vier avonden van de vijf niet brandt. Als de Atjehers dat in de gaten krijgen, nemen ze aandeel in die maatschappij. Juist iets voor zulke „kwaadwillige" grappenmakers als zij, om er van te profiteeren voor speelsche klewang-aanvalletjes....

En het laatste staaltje is het mooist van alle. In Gedeballotteerd van Schuil is, naar men weet, kwestie tusschen de „autoriteiten": over den tijd. De klok in de Benting verschilt vijf minuten met die ten Residentie-huize en daardoor komt de kapitein te laat op de receptie. Hier te Koeta Radja is de officieele tijd de fluit van de IJsfabriek, elf uur.

Nu is er, naar het schijnt, eens eene Paketboot vertrokken zonder zich aan den Atjehschen officieelen tijd te storen. En er werd toen een weinig gramstorig naar geïnformeerd: „Hoe het kwam dat die boot een kwartier te vroeg was vertrokken. Wat voor tijd daar aan boord was?"

— Wel, de zonnetijd natuurlijk, was het antwoord. D e tijd!

Toen is er een papieren brief gekomen van het bestuur, waarin werd gelast: „dat de Paketvaartbooten in het vervolg bij hun vertrek rekening moesten houden met — (let wèl) — den Middel-Europeeschen (Greenwich) tijd"....!

Zóó stond het er, pricies zoo, het woord Greenwich tusschen haakjes, en de gezagvoerder die dat prachtige ding het eerst onder de oogen kreeg, heeft zich zoo verslikt van het lachen, dat hij zelf bijna heelemaal uit den (Greenwich) tijd was geweest.

Dit is la côté gaie van het leven te Atjeh. De rest is somber genoeg.

Iedereen klaagt, de inlandsche employés der Atjehtram, die in afzichtelijke krotten van huizen moeten wonen waarvoor de administratie eene huishuur van tien gulden 's maands aftrekt, zoowel als de chefs van groote tokos, wier ontvangsten ook al in geene verhouding staan tot de hooge uitgaven. Het ziet er duf uit, lusteloos, kwijnend.

En dit is dan het resultaat van 34 jaren vechtens, waarvan elf jaren „verstandig" oorlogvoeren? Dit is het credit, staande tegenover een zoo reusachtig debet aan menschenlevens en honderden millioenen! Een „Vredespark" met wat leelijke gipsafgietsels, een indrukwekkend kerkhof met tal van mooie graven, wat verwoeste Atjehsche kampongs, en eene brigade maréchaussée die onder een gedecoreerd luitenant bloemetjes plant voor het huis van Panglima Polem!"

„Ik voor mij geloof, dat Atjeh gepacificeerd zal zijn wanneer de laatste Atjeher als gids zal hebben gediend en er het gebruikelijke loon voor zal hebben ontvangen. Dit land rustig?... Ja, in Groot Atjeh kan men, zooals ik zeide, wandelen zonder vrees voor een aanval..... zoolang er maar recht veel troepen overal liggen. Maar anders? Waarachtig, tot zelfs de rijstvogeltjes die op de telegraafdraden zitten en somber naar den trein kijken, zien er hongerig en „kwaadwillig uit."

Verder schrijft hij o.m.:

„Er is voor een polemist haast geen prachtiger tegenstelling denkbaar dan die tusschen Koeta Radja

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXIII.

„Wanneer heeft Krome geweldadigheden tegen de Inlanders gepleegd?" vroeg zij met trillende stem.

„Maar Bibi, zoudt u dat inderdaad niet weten? De menschen vertellen het elkander op straat. Krome heeft bij zijn beroemden tocht op eigen hand oorlog gevoerd en is als een echte rooverhoofdman het land doorgetrokken: moordend, plunderend en brandend."

„Krome had een zeer kleine troepenmacht en geen leeftocht", verdedigde Maleen. „Het geheele land was in opstand. Als hij er doorkomen wilde, moest hij vechten voor zijn leven en dat der zijnen, zoo goed hij kon."

„Pardon, waarde bibi, hij *behoefde* er immers niet door. Hij *mocht* er zelfs niet door, want hij had bevel gekregen, naar Duitschland terug te keeren. Zoo op eigen hand mag men tegenwoordig geen bloedige veroveringstochten maken en van Afrikahelden à la Stanley moeten wij, kalme Middel-Europeanen, eenvoudig niets hebben. Krome krijgt wat hij verdiend heeft, en niets dan hij verdiend heeft."

Maleen trilde van ingehouden opwinding. Zij klemde de vingers om de houten leuning van haar tuinstoel.

„Krome veroverde deze koloniën voor ons," sprak zij. „Als hij niet geweest was, wie hij is, dan waren wij nu geen van allen hier."

De gravin stond op en de anderen volgden haar voorbeeld.

Ieder had zijn standpunt aangegeven, en de oorlog was openlijk verklaard.

Maleen zag harerzijds in, dat zij de mogelijkheid verspeelde om zich buiten den strijd te houden, wanneer zij zich niet volkomen beheerschte.

En zij wilde toch vrede houden, of men het haar gemakkelijk maakte of niet.

Beleefd, maar koeltjes namen zij afscheid van elkander.

Den volgenden morgen ontving Maleen van den graaf en de gravin Ilfershofen een vormelijke invitatie tot een diner.

Zij zond de boodschap terug, dat zij verhinderd was, daar zij op het punt stond te vertrekken.

Zóó waren de relatiën voorloopig afgebroken.

***

Een uitgestrekt, stil, woest, geaccidenteerd landschap.

Groepen van machtige mangaboomen en kokospalmen, slank en hoog, warrig struikgewas lager bij den grond; hier en daar een plas, waarin slangen huizen, groenig water, omgeven van bamboe en sierlijk geveerde papyrus.

Ginds een groep korte, dikke oliepalmen, een klein rijstveld, een negersjamba met bananen, suikerriet en sesam bebouwd, wegen, omzoomd met aloë-achtige ananassen.

En een plechtig zwijgen overal.

Dat was het land bij Mona.

Daarachter lag de zee, maar deze kon men hier niet zien.

Een vogel verbrak de stilte met een zonderling zachten, diepen, eentonigen roep.

„Wat voor een vogel is dat?" vroeg Maleen aan haar zwarten bediende Risgalla, die haar den weg wees naar de landerijen die van haar waren.

„Een vogel maar," antwoordde Risgalla.

Maar eenige schreden verder bleef hij staan.

„Wil u weten, wat de vogel zegt, Bibi?"

„Wat zegt hij?"

„Hij zegt:

Mijne moeder is gestorven,
Mijn vader is gestorven,
Mijn broeder is gestorven,
Ik ben alleen,
En treur."

„Zingt die vogel dat, Risgalla?"

„Ja, Bibi."

Zwijgend ging zij verder.

Een oude, halfnaakte neger kwam haar tegen op het smalle voetpad.

Hij droeg een grooten, bontschubbigen visch, aan een stok gebonden.

Toen Maleen genaderd was, trad hij eerbiedig terzijde van den weg in het stekelige struikgewas.

„Jambo, bana!" groette Maleen vriendelijk.

„Jambo, bibi, jambo."

Het pad kronkelde zich door een wildernis van struiken en slingerplanten.

Opeens bleef Maleen staan.

Terzijde van den weg bevond zich een stevige paal, waaraan een plankje was bevestigd. En daarop stond met duidelijke, zwarte, Duitsche letters, in Rainers schrift:

„Land van Graaf Waltron."

Dit handschrift, in deze diepe, diepe eenzaamheid! Alsof het volgend oogenblik Rainer zelf uit het kreupelhout te voorschijn moest treden!

Een overweldigend, smartelijk verlangen naar hem overviel haar.

Overmeesterd door haar verdriet, ging zij zitten op

en Medan. In beide plaatsen dateert ons gezag zoowat van denzelfden tijd; een paar jaren maken geen verschil. Maar terwijl Noord-Sumatra uitsluitend het regime van sabel en bajonet onderging, kwam de Oostkust alleen in aanraking met industrieelen en planters. De vreedzame verovering van Deli is een pendant van de bloedige pacificatie van Groot-Atjeh. Het Gouvernement versus de Particulieren: bajonet of patjol! In Atjeh armoede en dood, hier te Medan leven en welvaart, zóó dat in dit gansche uitgestrekte tabaksland geen enkele bedelaar wordt aangetroffen, de veiligheid van goederen zoo goed als nergens in den archipel geëvenaard wordt en die voor personen alleen verminderd is sedert het Gouvernement zich wat ernstiger (!) dan vroeger daarmee is gaan bemoeien.

— De Atjehers zijn een heel ander slag van menschen dan de Maleiers uit Langkat en Deli, zal men mij tegenwerpen. Zeker, dat valt niet te ontkennen. Maar zou het verschil wel zoo groot zijn als tusschen zwart en wit, tusschen koude en warmte, tusschen woestenij en akker, tusschen het land hier en het land daar? Ik geloof dat het nadeelig saldo op rekening komt van de mannen van de sabel. Even voor de beschieting, nu enkele weken geleden, in Koeta Radja, hebben Atjehers zich beklaagd bij particulieren en handelaren in wie zij vertrouwen hadden, over hun, naar zij zeiden, door het Bestuur aangedaan onrecht. Toen een paar jaar geleden amok gemaakt werd te Koeta Radja en, ik meen, luitenant van Mourik er het slachtoffer van werd hadden de djahats zich langs den weg verscholen. Het bleek later dat zij verscheidene burgers ongemoeid voorbij zich hadden laten wandelen; zij sprongen eerst op toen er uniformen zichtbaar werden. In verband daarmee is het verzoek van den luitenant waaromtrent ik u in mijn vorigen brief schreef, om een jas en een hoed, ten einde zeker te zijn niet gemoeid te worden 's avonds, nog zoo onlogisch niet, al bevat het dan ook eene scherpe kritiek op het militairisme. Er zijn in Atjeh zoo goed als niet anders dan militairen, er zijn in Deli zoo goed als geen militairen: het eerste land is onrustig en uitgemergeld, het tweede land is vreedzaam en welvarend, en ik bied dit snuifje aan de militaire heeren aan die hun stand zoo gaarne noemen „de kurk waarop de Koloniën drijven." Het stuk lood veeleer — om die dwaze overdrijving naar den eisch te beantwoorden — het stuk lood veeleer dat die Koloniën naar beneden trekt! Het oude vertelsel van Kadmus is ook heden nog waar: het zaaien van drakentanden doet gewapende mannen opschieten. En wat doen wij tegenwoordig anders?......"

Een passief van f 100.000. Naar het Soerab. Hbld. verneemt, verkeert de bekende Bengaleesche firma A. G. Hoosen & Co. in moeilijkheden. Het passief bedraagt *f* 100.000.

Vier bankinstellingen te Soerabaja moeten voor ongeveer drie kwart van dit bedrag in de déconfiture geïnteresseerd zijn.

Samenwerking? De correspondent van het Bat. Nwsbl. te Makassar schrijft:

„Zooals reeds in de dagbladen vermeld werd, is de controleur Jasper op Zuid-Celebes geweest om studies te maken over de inlandsche nijverheid. Hij heeft over zijne bevinding reeds eenige belangrijke opstellen gepubliceerd in de Locomotief. Of hij met dat publiceeren gehandeld heeft naar den zin der regeering, mag betwijfeld worden. Het valt ten minste op dat hij, te Kadjang gekomen, tevergeefs vier dagen op den hem toegezegden gouvernementsstoomer heeft moeten wachten en van daar naar Balangnipa is gegaan, om het s.s. „'s Jacob" te halen en naar Makassar terug te keeren. Te Makassar kreeg hij, nauwelijks aangekomen, de telegrafische mededeeling van den resident van Menado dat de stoomer „Raaf" hem niet kon brengen naar de Talaut-eilanden, die ook op het programma stonden.

Het is natuurlijk slechts een veronderstelling dat deze teleurstellingen een gevolg zouden zijn van het schrijven in kranten. Want de brieven, handelende over inlandsche nijverheid en opmerkingen over land- en volkenkunde, zijn zoo onschuldig dat een publicatie niemand kan deren. Doch aan den anderen kant is het natuurlijk dat de regeering het liefst de primeur van rapporten voor zich zelve reserveert.

Vrijdag 22 Maart is de heer Jasper naar Java teruggekeerd om de pasarmalamfeesten in orde te maken en na afloop daarvan (9 Juni) zich naar de Padangsche Bovenlanden te begeven. Daarna komen dan de Molukken weer aan de beurt, in Augustus, naar men mij zei.

De opdracht aan den heer J. is uitgegaan van de regeering; de opdracht was gegeven om de europeesche en inlandsche hoofden in kennis te stellen met zijn komst, doch naar mij uit zekere bron werd meegedeeld, heeft de secretaris van het gouvernement Celebes vergeten aan die opdracht te voldoen. Met het natuurlijk gevolg dat de heer Jasper op de verschillende plaatsen zich zelf heeft moeten helpen. Wel werd hij overal behoorlijk ontvangen, maar zijn komst had nu meer een particulier karakter en het doel werd uit den aard der zaak niet bereikt.

Zóó helpt men in de buitenbezittingen wel eens meer goede bedoelingen ten uitvoer leggen!"

Van een rijke meneer en „tida djadi". Bij Grimm zat aan een tafeltje een rijke meneer, heelemaal alleen. De „meneer" moest wel goed in zijn duiten zitten, want hij verschalkte eerst een halfie champie en toen een paar sherry-coblers, ook heelemaal alleen.

Midden in zijn tweede cobler gaapte de meneer erg ongemanierd in de lucht en dit bewijs van zich geweldig te vervelen drong door tot de kersepit van een glunderen katjong, die het „Weekblad voor Indië" ventte.

Als een aap schoof de kleine jonden halverwege de trap op en voordat de meneer zijn kaken dicht en zijn oogen na dien geweldigen gaap, weer open deed, sloeg het ventje het weekblad open, met de prentjes van het suikercongres zichtbaar, en hield dit met smeekend gebaar den gast voor.

Een schuin keek hij er naar. — Och, ja, waarom niet, 't was zoo lollig geweest op dat déjeuner, laat ik eens even kijken. „Kasih!"

De meneer schepte behagen in de plaatjes.... laat eens zien wat er bij staat.... hij begon te lezen om kwart voor zeven, en om half acht las hij nog, grinnikte nu en dan.

Katjong stond lijdzaam te wachten op de trap, ging er eindelijk bij zitten. Toch ééntje nog verkocht, filosofeerde hij stilletjes.

Zijn droom werd ruw verstoord; bij zijn oor ritselden de bladen van het weekblad en klonk het ruw: „Ini! Tida djadi!"

Katjong, bescheiden, hield, half schreiend, zijn hand op, — Schrobbie! klonk het nog ruwer, en het ventje droop af.

— G. v. d. wat een beroerling! Ini katjong, sini, voor kowe satoe roepia; itoe boekoe kasih present sama toean miskin itoe!" Het was een scheeps-kapitein, die zijn gerechtvaardigde verontwaardiging en tegelijk zijn kasian hebbend hart overluid liet spreken.

De meneer draaide zich half om, wilde den spreker met dédain aanzien, maar kreeg zoo'n veelbeteekenend: „Nou?" terug, dat hij gauw betaalde en opstapte.

Katjong droogde zijn tranen en glunderde weer!

! (Soer. Hbld.)

De Singamaharadja aan de beurt. Wij hebben vroeger reeds medegedeeld, »dat het in de bedoeling van den landvoogd ligt, den kapitein *H. Christoffel* op te dragen om te trachten den geheimzinnigen priestervorst, die naar men vermoedt, zich nabij het Toba-meer ter Sumatra's Oostkust schuil houdt, op te sporen.

»Te dien einde worden thans, »zoo lezen wij in de *Preanger Bode,*« uit de maréchaussée-compagnie van het 4e bataljon infanterie te Tjimahi, een 40-tal Amboineezen uitgezocht, die de colonne zullen vormen, aan welker hoofd Christoffel zal komen te staan.

De sergeanten Welzel en Reuhenberger zullen optreden als brigadecommandanten. De troep zal vermoedelijk a.s. Zaternag van Bandoeng herwaart vertrekken,

Naar Deli. Volgens de *Javasche Cour.* van 2 April j.l., is dr. L. J. Eilerts de Haan, oudstaanwezend stadsgeneesheer te Batavia, naar Deli vertrokken, in opdracht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, in zijn kwaliteit als lid der commissie ter reorganisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

De taak dier commissie bestaat onder meer in het nagaan der wijze, waarop in de verschillende ziekeninrichtingen de administratie wordt gevoerd. Het laat dus weinig twijfel of dr. Eilerts de Haan zal in deze richting in Deli werkzaam zijn. Zijn inspectiereis zal ongeveer één maand duren.

Waarom de voorstelling niet doorging. Door het Bouwmeester-ensemble te Soerabaja zou worden opgevoerd *Durand en Durand.* Maar daar is niets van gekomen, want eenige der voornaamste artisten waren in een zeer onverkwikkelijk zaakje betrokken.

Het begon met een twist tusschen den heer Lus en een vijftal Indo's, je wàre kringetjesspuwers, zooals het *Soer. Handelsblad* hen karakteriseert. Al spoedig raakte men handgemeen en het duurde niet lang of de heer Lus lag tegen het soerabajaasch plaveisel. Rafaël Bouwmeester, zijn kunstbroeder in gevaar ziende, ijlde toe, maar zag zijn moedig gedrag almede beloond met een pak slaag. Als blijvend souvenir ontving hij met een »krakeling« een gapende wonde aan het achterhoofd.

Toen daalde het scherm . . .

In het tweede bedrijf zagen wij schout Calmer optreden, in ambtscostuum, die van de zaak bij geruchte had vernomen. Onze politieman keek bijzonder ernstig en achtte het zijn plicht, den raddraaier, zekeren Merkelbach — een báás ouder zijn kornuiten — op te zoeken en hem naar de plaats te geleiden, waar de beide artisten hun éérste rammeling op indischen bodem hadden ontvangen. Ook hij, Merkelbach, had ruimschoots zijn portie gehad.

Van de andere zijde naderden Papa Bouwmeester, die er één oogenblik over gedacht had, zijn costuum van Henri de Lagardère er bij aan te trekken, en zijn beide telgen.

»Hàlt!" sommeerde de schout en allen stond pàl als grenadiers.

Toen liet schout Calmer, die zijn naam alle eer aan deed, zich de geschiedenis in geuren en kleuren vertellen Merkelbach had het woord; hij oreerde als wijlen Demos

---

een omgevallen palmstam en weende.

„Waarom weent ge, bibi?" vroeg de zwarte bezorgd.

Zij antwoorddde:

„Kama ndege" [1]).

Dat verstond Risgalla.

Maar reeds had zij haar zwakheid overwonnen. Neen van haar leed mocht niemand iets weten, haar tranen mocht niemand zien. Deze zwarte bediende was reeds één te veel.

Zij gingen verder over ontgonnen, bebouwd land. Op de velden kwam haar de Arabische opzichter tegen.

Hij liet juist sesam zaaien.

„Bibi," zeide hij, nadat de zeer ceremonieele begroeting was afgeloopen, „geef mij verlof een wel te graven."

„Is hier dan goed water in den grond, zoo dicht bij de zee?"

„Water, zoo zoet als honing," verklaarde Mohammed. „Als gij meekomen wilt, bibi, dan zal ik u de plaats laten zien, die ik er voor uitgekozen heb. Het is niet ver van hier."

Zij volgde hem over schoongemaakt land, dat met jonge kokospalmen beplant was. Ver gingen zij, tot daar, waar een groene rij mangroveboomen de nabijheid van de zee aanduidde.

Eindelijk bleef Mohammed staan onder een groote oude tamerinde.

„Sta mij toe, bibi, hier de wel te graven. Hier wordt het water door den boom beschaduwd en hier is de bodem goed. Ik heb er verstand van, bibi."

Maleen had nergens verstand van. Zij gaf haar toestemming en nam zich voor, zooveel mogelijk van Mohammed te leeren.

„Hij bedriegt mij natuurlijk, zooals alle Arabieren bedriegen. Daarom moet ik leeren."

Risgalla kwam naar haar toe, en drong aan op huiswaarts keeren.

„Bibi, het wordt nacht, en de weg is ver."

Maleen was gaarne nog wat gebleven. Maar zijzelf was bang voor den nacht met zijn wilde dieren.

Nog stond de zon boven den horizon, maar straks zou zij verdwijnen, en dan was het terstond nacht.

Zoo namen zij den terugweg aan.

Een woudduif klaagde in het geboomte.

„Bibi, wilt gij weten, wat deze vogel zingt?"

„Nu, wat zegt hij?"

„Hij zegt:

Het hoen is een gemeene vogel,
Het heeft niets dan louter beenderen,
Ik evenwel heb veel vleesch
En smaak lekker."

Maleen lachte.

„Uw hoenders zijn armzalige, magere dieren, omdat zij niets te eten krijgen. Geeft hun maïs, dan zullen zij wel vet worden."

„Maïs eten wij liever zelf, bibi," antwoordde Risgalla met een lach.

Maleen voelde op eenmaal groote vermoeidheid.

„Ik moet mij een rijdier aanschaffen," dacht zij. Een Maskatezel of een muildier."

De weg voerde door een moerassige laagte.

In de nabijheid brandde een klein vuur.

Maleen zag rond of zij een hut, of een menschelijk wezen kon ontdekken, maar er was niets te zien.

„Wat is dat voor een vuur?" vroeg zij in een opwelling van spokenvrees.

„Een Indergraf. Dat is zoo het gebruik."

„Eigenaardig!" dacht zij.

Risgalla bleef staan.

„Hoort ge, bibi?"

„Wat?"

„Hyena's."

Zij luisterde met een siddering. Hoe naargeestig klonk dat wanluidend, huilend geblaf in de verte!

Ook Risgalla was bang.

„Het is hier 's nachts niet goed," zeide hij. „Er zijn hier leeuwen."

Maleen greep onwillekeurig naar het korte, stevige kapmes, dat zij in den gordel droeg.

„Zou ik mij in geval van nood kunnen verdedigen?" dacht zij.

En daarna moest zij er aan denken, hoe rustig en onbevreesd zij door den nacht zou loopen, als zij aan George's arm had kunnen gaan!"

Toen Maleen bij het schijnsel van de petroleumlamp weder in haar kamertje zat, schreef zij een beleefden brief aan Graaf Ilfershofen, waarin zij hem verzocht, tweeduizend stuks palmplantjes uit zijn zaadbedden voor haar te reserveeren en den prijs te bepalen.

Weinige dagen later kwam de bode, dien zij naar Satoeta gezonden had, terug met het antwoord.

De Graaf schreef zeer hoffelijk, stelde het gevraagde tot haar beschikking en noemde den prijs.

Maleen tuurde in ernstig nadenken op het briefje.

„Dat is het begin," dacht zij. „En geheel vanzelf, komt ook dit langzamerhand in het rechte spoor. Bij zoovele gemeenschappelijke belangen en gemeenschappelijk werk moet eindelijk de geest van cameraderie over persoonlijke antipathiën zegevieren. En dat is al wat ik verlang: Esprit de corps. Persoonlijk? — niets! Neen, nooit, nooit weder!"

. . . .

(*Wordt vervolgd.*)

1) Als de vogel.

thenes; daarna mocht de oude heer Bouwmeester mededeelen wat hij er van wist, maar toen hij iets zeide wat Merkelbach niet aanstond, duwde deze plotseling den artist met wereldvermaardheid zijn vuist onder den neus en brulde melodramatisch: „Jij liegt!"

Dat was Louis Junior te machtig en met een tijgersprong greep hij den belager zijns vaders bij de keel, met de kreet: „Zal jij mijn vader heeten liegen?!"

Merkelbach, ook niet van gisteren, gaf geen krimp, er vielen leelijke klappen, tot het schout Calmer, bedachtzaam als steeds, te bar werd. Hij trad tusschenbeide, wilde de vechtenden scheiden, sprak woorden van verzoening, die zóó zeer op het gemoed van Louis Junior inwerkten, dat hij ook den schout behoorlijk in de algemeene afros partij liet deelen. Temét had de schout den Lancelot-vertolker bij den kraag en werd behoorlijk procesverbaal van het gebeurde opgemaakt.

En uit was het met de ruzie!

In het verslag, dat het *Soerab. Handelsblad* van het gebeurde geeft en waaraan deze gegevens zijn ontleend, wordt in 't geheel niet gesproken van een te veel aandacht schenken door de jongelui aan de mooie indische meisjes.

West-Indië.

Suriname. Met belangstelling namen wij kennis van de artikelen, waarin Onze West hare bezuinigingsvoorstellen uiteenzette, welke volgens de door het blad zelf gegeven recapitulatie op het volgende neerkomen:

samentrekking van de departementen voor het verkeerswezen en voor openbare werken tot één departement;

inkrimping van den dienst der koloniale vaartuigen;

het verlaten van Coronie als vestigingsplaats, en opheffing der commissariaten van Coronie en Saramacca, wat laatsgenoemd district betreft na verbinding van Paramaribo met Saramacca door een spoorlijn;

opheffing van de militaire bezetting en reorganisatie der politie;

degelijker voorbereiding dan tot dusverre van de uitvoering van openbare werken;

vereenvoudiging der administratie, inzonderheid inperking op wetgevend gebied;

vermijding van noodelooze uitgaven ook bij benoemingen en ambtelijke voorzieningen.

Het blad legt wat dit laatste punt betreft in zijn betoog, hetwelk ons te ver zou voeren indien wij het op den voet zouden willen volgen, naar onze meening den vinger op een wonde plek, waar het spreekt van den moed van den gouverneur, om „ondanks een feitelijk subsidie van meer dan een millioen, traktementsverhoogingen voor te stellen tot een vrij aanzienlijk totaal", daar — en we stemmen hier gaarne mede in — „onder de omstandigheden, waarin de kolonie verkeert, van traktementsverhooging o.i. geen sprake mag zijn, tenzij voor enkele ambtenaren, die een traktement hebben, ontoereikend voor een eenigszins menschwaardig bestaan."

Dan evenals in sommige koloniën van andere natiën, waar bezuiniging aan de orde is gesteld, ziet men lustig het aanzwellen der groote traktementen en het beknibbelen der kleintjes, en dat wel in die mate, dat wat men op de laatste bespaarde slechts een klein bedrag uitmaakte tegenover dat wat men elders feitelijk wegwierp onder het motto van „buitengewone verdiensten", pseudo-onmisbaarheid en zoo meer, eene appreciatie, die o.i. dikwerf naar eigen lof riekte.

Wij hopen dat de beschouwingen van Onze West in deze materie daar waar zulks behoort een punt van gezette overweging mogen uitmaken. Waar de minister Idenburg eens terecht Nederlandsch-Indië ten voorbeeld stelde aan ambtenaars-koloniën van andere natiën, meenen wij er op te moeten wijzen dat voor den gouverneur Idenburg eene Nederlandsche kolonie in hoofdzaak voor de ambtenaren geene onbekende kan zijn gebleven, en dat het buiten verhouding tot de belangrijkheid der kolonie en der verschillende diensten in die kolonie uitgebreid ambtenaarspersoneel eene der hoofdoorzaken is voor den huidigen, desolaten financieelen toestand.

Het, door den gouverneur voorgestelde middel der belastingverhooging om aan dien toestand eenigermate tegemoet te komen, stuit in de kolonie nog al op tegenkanting, waar de handel vreest, dat de hoogere rechten aanleiding zullen geven tot den smokkelhandel, waartegen met eerlijke middelen niet te concurreeren valt. In eene, den 1en April ll. door ruim veertig kooplieden gehouden bijeenkomst werd besloten aan eene ter vergadering geconstitueerde commissie op te dragen aan het bestuur en de Koloniale Staten kennis te geven van het voornemen om de bezwaren tegen de voorgestelde verhooging van invoerrechten in een adres te belichamen, en te verzoeken in afwachting van het adres de behandeling van het betrekkelijk wetsontwerp te schorsen.

Wij kunnen ten deze niet nalaten op te merken dat ons de klacht over het onoordeelkundige van den voorgestelden maatregel met het oog op de huidige malaise onder de bevolking wel wat overdreven voorkomt. Wanneer wij het staatje nagaan der posten, waarop verhooging der rechten is voorgesteld, dan zien we, dat van het op omstreeks 120.000 gld. gesteld meerder bedrag, nagenoeg 90.000 gld. verwacht worden van een twaalftal posten betreffende genotmiddelen en zaken, die slechts onder de meer gegoede klassen aftrek vinden, terwijl het restant over een vijftigtal posten is verdeeld, waaronder er mogelijk wel zullen zijn, die minder voor verhooging in aanmerking behoorden te zijn gebracht.

Het begint er intusschen naar te lijken alsof het middel der invoerrechten, ook zonder verhooging, ruimer zal gaan vloeien. Voor de eerste twee maanden van dit jaar overtroffen de ontvangsten uit dezen hoofde die over het overeenkomstig tijdperk van 1906 met ruim 14.000 gld. of nagenoeg 10 percent, zoodat wanneer deze vermeerdering aanhoudt de inkomsten uit dat middel voor 1907 dan eens eindelijk niet beneden de raming zullen blijven. Nog sterker vermeerdering nl. met 25 percent wijzen de ontvangsten over Januari en Februari ll. in vergelijking met de uitkomsten der beide eerste maanden van 1906 uit de belasting op goud aan. Ook de andere middelen, waarvan de inkomsten geregeld binnenkomen, met uitzondering van de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd, leggen een neiging aan den dag der kolonie meerdere baten te zullen doen toevloeien. En wie weet wat 1907 nog brengen kan.

In het Gouv. Adv. Blad zien we een aanvraag geplaatst om honderd arbeiders voor den koffiepluk in de nabijheid der stad, waarmee een gulden daags en per hoofd zou te verdienen zijn, een aardig loon voorzeker, dat aan de klachten over den „huidigen toestand der bevolking" wel een deel van hare waarde schijnt te ontnemen, en aanleiding geven kan tot de vraag of er niet wel eens begripsverwarring plaats heeft tusschen den toestand der koloniale kas en dien van het volk.

De eerste is noodlijdend, voor een gering deel slechts o.i. tengevolge van omstandigheden waardoor ook het volk werd getroffen, maar hoofdzakelijk, dank zij het laisser-aller eener „buitengewoon verdienstelijke" bureaucratie, waarin de elkander opvolgende sterren zich genoodzaakt zien het werk der voorgangers af te moeten breken, alsnu bij het bouwdepartement; dat het volk noodlijdend zou zijn meenen we op grond van verschillende teekenen van het tegendeel te moeten betwijfelen.

Van Vreemde Koloniën.

Nieuw Guinea. De heer Staniforth Smith, die zijn zetel in den Senaat van het australische gemeenebest prijs gaf voor een hooge administratieve betrekking in het thans onder australisch bestuur geplaatste engelsche gedeelte van Nieuw Guinea, heeft zich thans door een reis in Nederlandsch-Indië, de Straits Settlements en door Ceylon op de hoogte gesteld van den gang van zaken in die koloniën om daarmee voor het, te besturen gewest zijn voordeel te doen.

Te Colombo op Ceylon geinterviewd liet de heer Smith zich over zijne plannen ongeveer als volgt uit:

Gedurende de laatste twintig jaren is Britsch Nieuw Guinea of Papoea, zooals het thans genoemd wordt, als een kroonkolonie bestuurd, en in dien tijd is goed werk verricht om de inboorlingen langs de kusten van kannibalen en koppensnellers tot vreedzame, gehoorzame onderdanen te maken, zoodat in de districten langs de Zuid- en Oostkust den blanken kolonist veiligheid van lijf en goed verzekerd is. Nu evenwel Papoea onder australisch bestuur geplaatst is, meent men in Australië dat de tijd gekomen is voor eene actieve politiek ter ontwikkeling van de hulpbronnen van Papoea om meer op gelijke lijn te komen met de vooruitstrevende naburen. De omstandigheden zijn daartoe gunstig, wijl millioenen acres alluvialen grond nabij de kust beschikbaar zijn in streken, minstens even gezond voor Europeanen als andere landen op gelijke breedte, en waar de grond nog niet door vroegere cultivaties min of meer uitgeput is.

De grond is uitnemend geschikt voor den aanplant van rubber, kokosnoten en suiker, terwijl de hoogvlakten van het binnenland gelegenheid bieden voor de cultuur van koffie, thee, kina en cacao. De voorwaarden voor particuliere ondernemingen zijn de volgende. De grond wordt voor den tijd van 90 jaren in pacht afgestaan, waartoe de ondernemer voor eene uitgestrektheid van 1000 acres voor de eerste tien jaren volstaat met de storting in eens van een bedrag van zestig gulden. Na de eerste tien jaren wordt tot een maximum van 30 cent per acre een pachtschat geheven, ten bedrage van 2 pct. van de waarde van het land, wordende bij de taxatie der waarde geen rekening gehouden met de door den ondernemer aangebrachte verbeteringen of cultivaties. Na vijf jaren moet een vijfde van het terrein bebouwd zijn, na tien jaren twee vijfden en na twintig jaren drie vierden.

Het bestuur is voornemens de inlandsche gevangenen te benutten voor de oprichting van gouvernementsaanplantingen, pepinières en proeftuinen en het hoofddoel van den heer Smith met zijn bezoek aan Ceylon, de Straits Settlements en Java was te trachten om de geregelde toezending van planten en zaden voor de ondernemingen te verzekeren. Overigens maakt de heer Smith zich sterk dat plaatselijk voldoende werkkrachten te bekomen zijn voor de, op te richten particuliere ondernemingen, waartoe zich in Australië reeds maatschappijen hebben gevormd. De Papoea's, van wie er nu reeds 4000 gecontracteerd zijn voor de goudvelden in Papoea, geven de voorkeur aan plantage-arbeid. Hun loon bedraagt 6 gulden 's maands. De Papoea is volgens den heer Smith een even goed arbeider als de Kanaka der Zuidzee-eilanden.

De wetgeving voor Papoea berust bij den lokalen wetgevenden raad behoudens enkele aangelegenheden, welker regeling nadere goedkeuring van de autoriteiten van het moederland behoeft alvorens in werking te kunnen treden.

Zien we dus uit het vorenstaande, dat het australisch gemeenebest er zich voorspant om den landbouw in het zuidoostelijk deel van het groote eiland tot zijn recht te doen komen, uit het jongste verslag van de duitsche Neu Guinea Compagnie ontwaren we, dat niet alleen op de ondernemingen dier maatschappij in den Bismarck-archipel, maar ook in het noordoostelijk deel van het land, waarnaar zij genoemd werd, met succes verschillende cultures, als van rubber, kokospalm en sisal zijn ter hand genomen.

Moge ook in het westelijk deel van Nieuw Guinea, dit zoolang vergeten uithoekje onzer groote kolonie in Azië eerlang, in den letterlijken zin des woords de hand aan den ploeg worden geslagen.

Engelsche zelfbewierooking. In de Deutsche Kolonial Zeitung wordt, naar aanleiding van het laatste verslag van den, sedert als zoodanig afgetreden gouverneur van Noord Nigeria, Lugard, er op gewezen, hoe engelsche berichtgevers, zoo officieele als andere, er steeds op uit zijn, om het ten koste van anderen te doen voorkomen, alsof in het eigen gebied alles voorbeeldig toegaat.

Zoo heet het in bedoeld verslag dat een belangrijke slavenhandel gedreven wordt tusschen Dikwa en Mandara op duitsch en Kaba op fransch territoir, waartoe de transporten door het engelsche Bornoe worden geleid, waar — natuurlijk — alles in het werk gesteld wordt om aan dat verkeer een einde te kunnen maken.

„De handelaars, zegt sir Lugard, die men heeft kunnen vatten, zijn zwaar gestraft, en de grootste inspanning wordt gemaakt, om den handel te onderdrukken; op deze wijze zijn 174 slaven bevrijd geworden. De winst bij dezen handel is echter zoo groot, dat te vreezen staat, dat hij trots inspanning en zware staffen zal voortduren, wanneer niet Duitschers en Franschen zich gemeenschappelijk met ons opmaken om den slavenhandel te stuiten.

Hiertegen wordt in genoemd blad aangevoerd, dat in de duitsche kolonie evenals in de engelsche koloniën in de buurt van het Tsjad-meer het houden van slaven wel is waar nog is toegestaan, maar dat ook daar de kinderen van slaven vrijgeboren zijn, en de slavenhandel er met goed gevolg wordt onderdrukt en bestraft, terwijl indien nog slavenhandel en vervoer mocht voorkomen dat in het geheim plaats heeft en zeker niet in grooteren omvang dan in de engelsche koloniën. Het groote onderscheid bij de onderdrukking van den slavenhandel zit hem hierin, dat men van duitsche zijde daar niet met zoo groote woorden van spreekt, als dit in Engeland geschiedt.

Uit het rapport van sir Lugard zelf, zijn overigens verschillende losse opmerkingen aan te halen, waaruit af te leiden valt, dat de Engelschen zelven niet bij machte zijn, om in hunne afrikaansche bezittingen het houden van slavenmarkten geheel te beletten, ondanks het veni, vidi, vici-gesnoef hunner vertegenwoordigers in die streken.

Inlandsche zedelijkheid. Men verneemt wel eens dat uit het oogpunt van zedelijkheid aan de inlandsche maatschappij niet dezelfde maatstaf behoort te worden aangelegd als aan de europeesche, daar wat hier onzedelijk wordt geacht dààr iets heel gewoons kan zijn. Deze opvatting sluit zooal niet de goedkeuring dan toch verdraagzaamheid van europeesche zijde in ten opzichte van sommige afwijkingen in de inlandsche maatschappij van den, door westersche moraliteit aangewezen weg.

Het is echter wellicht eenigszins de vraag of er wel sprake kan zijn van tweeërlei moraliteit in vorenbedoelden zin, en of niet aan elken mensch, hij zij tropenbewoner of huize in een sneeuwhut aan den Noordpool of waar dan ook elders, in dit opzicht dezelfde begrippen voor oogen zweven, hier in een dichte, geordende samenleving helder en klaar, daar in eene, nog in hare kindsheid verkeerende of door eeuwenlangen dommel versufte maatschappij, vaag slechts zich afteekenend aan den horizon, maar toch zichtbaar reeds.

En het is evenzeer de vraag of de tolerantie van europeesche zijde veelal te dezen opzichte tegenover de inlandsche maatschappij aan den dag gelegd, wel de aangewezen weg is.

Zoo zagen we in de Times of India door een Hindoe een waarschuwing tot Europeanen richten, waarin hij met betrekking op de zoogenaamde nautch parties het volgende opmerkt:

„Doel van dit schrijven is om de aandacht der europeesche gemeente er op te vestigen, welk slecht voorbeeld zij geven door met hunne tegenwoordigheid aan vermakelijkheden, waarbij de nautsj een rol vervult, gewicht bij te zetten."

Schrijver meent dat de Europeanen uit zich zelven geen genoegen scheppen in de nautch-parties, daar ze die anders wel zelven zouden organiseeren, en dat hunne tegenwoordigheid daarbij slechts als beleefdheid moet worden beschouwd tegenover de inlandsche gastheeren. Gaat de beleefdheid hier niet te ver, vraagt hij.

„Iedere Indiër, zegt hij, die een nautsj bijwoont, weet precies wat hij aan de daarbij optredende vrou-

wen heeft. Hij weet dat haar deugd tegen baar geld te koop is. Van haar kant weten de vrouwen dat iedere aanwezige gast een mogelijke kooper is van hare deugd. Mannen en vrouwen in zulke omstandigheden bij elkaar te brengen is een verlaging van het gezelschapsleven en moet aan den adel van dat leven duurzaam afbreuk doen. Ontwikkelde Indiërs, die voor zich zelven hebben leeren denken, hebben dezen vorm van onderhoud als onzedelijk opgegeven. Zij wonen die niet meer bij, hoe intiem ook hunne betrekkingen mogen wezen bij de lieden, die nautch-parties geven. Dit wordt door de laatsten gevoeld, en nu geloof ik dat de daardoor teweeggebrachte indruk teloor gaat door de klaarblijkelijke goedkeuring van hooge europeesche ambtenaren, die zulke uitvoeringen bijwonen."

Ziet men hier niet de tolerantie, waarvan we hiervoren spraken der evolutie hinderend in den weg treden en zou zulks enkel in Engelsch-Indië het geval zijn?

Koloniale werving. In Frankrijk wordt geklaagd over het gehalte der fransche koloniale troepen, en in de Dépêche Coloniale doet een lezer een boekje open over de wijze, hoe het bij de werving voor voor die troepen veelal toegaat en wat daar alzoo bij terecht komt.

Een belangrijk contingent wordt geleverd door het schuim der fransche hoofdstad, waar de politie-bureaux tevens werf-bureaux zijn. Wanneer er een razzia onder de Apachen, souteneurs en diergelijke grootheden is gehouden, zijn er wel onder te vinden, die niets op hun kerfstok hebbende, waarvoor de strafrechter hen kan opeischen, zich toch genoegzaam hebben weten te onderscheiden om der parijsche politie aanleiding te geven om te trachten die undesirables te loozen. Menigeen, wien de parijsche bodem reeds te warm werd, zonder dat men hem evenwel te pakken kon nemen voor het een of ander, acht het dan maar geraden in het lokaas van het handgeld te bijten, dat men hem op de prefectuur voorhoudt.

Wat daarvan de gevolgen zijn?

Bedoelde lezer geeft eenige staaltjes ten beste betreffende de gedragingen der koloniale troepen in Indo-China:

„Ik ken", schreef hij, „uit eigen aanschouwing in Indo-China de bravourstukjes van het huidige koloniale leger, en het is zoo goed als zeker, dat in al onze koloniën het van hetzelfde laken een pak is, daar de elementen overal dezelfde zijn. Er gaat in onze groote kolonie in het Verre Oosten bijna geen dag voorbij, zonder dat men hoort van een of andere afschuwelijke handeling van de soldaten van het koloniale leger. Eens werd een dame te Saigon in een riksja om zeven uur 's avonds in een druk bezochte straat door vier infanteristen aangehouden, die haar van haar beurs en sieraden beroofden. Een ander maal werd in diezelfde stad wederom een Europeesche, die in de veranda van hare woning lag te rusten, door soldaten verkracht. Te Hanoi ontdekte men op zekeren dag bij het 9de regiment koloniale infanterie een vereeniging van twintig individuen voor de exploitatie van een zeker soort huizen. Behalve hetgeen de vrouwen, welke die huizen bewoonden, hun afdroegen, staken deze vennooten nog op wat ze bij de bezoekers dier huizen, inlandsche zoowel als europeesche, konden vinden, die ze bij het verlaten dier woningen aanvielen en uitschudden. Voor twee jaren moest te Hué, zijne hoofdstad, de keizer van Annam met eenige prinsessen inderhaast de vlucht nemen voor europeesche infanteristen, die zijn rijtuig aanhielden."

Een mooi zoodje voorwaar. 't Is te begrijpen dat de goede elementen zich wel zullen wachten om, hetzij dan noode, bij zulk een troep in te treden, die begrijpelijkerwijze om de uitspattingen der vele daaronder huizende slechte elementen, zich in geen al te goede reputatie kan verheugen.

INGEZONDEN.

Zeer geachte Redactie.

Eenige weken geleden las ik weder de woorden: „chemin de fer de pénétration" in uw zeer verspreid blad. Het maakt op mij altijd een gszins den indruk of die mooie? Fransche term gebruikt wordt om den gewonen burger een beetje te overbluffen.

Het vorige jaar had ik het voorrecht een achttal maanden in Suriname door te brengen en bezocht ik er niet alleen die zooveel-besproken „doordringingsspoorweg", doch kon zelfs een bezoek aan de Mijn-Exploratie van gouvernementswege brengen, toen in het Lely-gebergte aan het werk. Bewonderd heb ik den moed en de standvastigheid van allen, die in deze zoo ongezonde bosschen werkten, dagelijks met malaria en andere kwalen kampende. Het leek mij meer een slagveld, dan een werkplaats, dat tropenwoud, toen ik er telkens tientallen zieken hetzij per trein of per boot stadwaarts terug zag voeren. En ik breng gaarne hulde aan deze mannen, die voor mij niet alleen deskundigen, onverschrokken werkers, doch ware helden zijn!

Meer en meer werd daar bij mij de overtuiging gevestigd ,dat die „doordringingsspoorweg" een schadepost moest zijn. De aanleg kostte tot heden reeds een goede 7 millioen, de jaarlijksche onkosten zullen een anderhalve ton zijn. Tot heden liep de spoor nog door laag land, wat zouden echter de onkosten zijn als de spoor tot midden in de Lawa werd doorgetrokken, door heuvels en bergen?! Dat beroemde Lawa gebied met zijne spokenmillioenen, waar de mijnexploratie, met zijne allerbekwaamste ingenieurs en arbeiders, slechts de aanwezigheid van hoogstens eenige millioenen heeft kunnen constateeren. Hiermede kan toch zeker niet de aanleg van een spoorlijn gerechtvaardigd worden, welke misschien even zooveel zoude kosten?

Wederom is, — waarschijnlijk door schandelijke onwetendheid of onbezonnen voorlichting, — een werk in Suriname begonnen, zooals reeds zoovele tevoren. Deze joegen het moederland op vele onnoodige kosten en maakten de kolonie Suriname niet rijker of welvarender.

Wat moet de trein uit de bosschen halen, waar niemand woont?

Langs de rivieroevers zal het watertransport voorloopig goedkooper blijven dan het transport over land. Moet de goudzoeker, die derde klasse reist en misschien driemaal in het jaar van de stad het bosch intrekt, die onkosten goedmaken?

Apen en papegaaien zullen voor de eerste tientallen jaren nog wel sterker vertegenwoordigd zijn dan menschen langs dezen chemin de fer de pénétration.

De voor den landbouw zoo buitengewoon gunstige waterwegen, met de helaas bijna geheel onbebouwde oevers niettegenstaande de rijke aanslibbingen, maken voor Suriname in de eerste tijden een chemin de fer, zelfs de pénétration, onnoodig. Laat men beginnen met die millioenen inplaats van voor spoorwegaanleg te gebruiken om de Javanen te helpen zich in dit land te vestigen, waarmede ook millioenen zullen gemoeid zijn, willen deze gezeten lieden worden, zooals op Java, die hun eigen grondje bebouwen. Dan zullen de plantages niet meer, zooals nu, met contractkoelies behoeven te werken, contractkoelies, die 365 dagen in het jaar te eten en bovendien betaling moeten hebben; hetgeen maakt, dat de handenarbeid zóó duur is, dat zelfs de vruchtbaarste bodem geen verdienste van beteekenis kan afwerpen. De plantages kunnen, wat thans den toestand betreft, vergeleken worden met iemand, die een huis heeft en het geheele jaar een eigen timmerman, loodgieter en verver voedt en onderhoudt, om alleen dan te werken als er reparaties noodig zijn. Wie zou op dergelijke wijze, waar ook, een huis kunnen bewonen?

Daar, door het onderzoek der Mijn-Exploratie wederom bewezen is, dat goud in Suriname alleen op kleine uitgestrektheden in loonende hoeveelheden voorkomt, is een spoorwegaanleg in dit onbewoonde land ten allen tijde een zeer partijdige politiek.

Spoedig zal de Kamer moeten uitmaken: of nog meer ingenieurs en arbeiders hun gezondheid tijdelijk zullen knakken om tenminste den spoorweg tot Dam aan de Sarahkreek door te trekken? Nog meer geld zal nutteloos verloren gaan en het budget der kolonie Suriname zal jaarlijks nog meer overschreden worden.

Met dankzegging voor de verleende plaatsruimte.

Een getrouwe lezer.

5 Mei 1907.

Over houtsoorten in Insulinde.

Het opstel in no. 18 van het „Koloniaal Weekblad", 't welk ik met belangstelling las, brengt mij weder in herinnering wat ik, lang geleden, zag en waarover ik wel eens wat geschreven heb.

Ik zal thans slechts van twee houtsoorten, die Sumatra weleer opleverde, spreken. De eerste soort is: „Soerian". Waarschijnlijk door Arabieren of reizende Maleiers werden de Soerian-boomen in de Padangsche Bovenlanden geplant. Toen na de Padrie-oorlogen en den bedwongen opstand van Batipo, overal nieuwe ambtenaarshuizen moesten worden gebouwd en de Maleiers daarvoor de materialen moesten leveren, werden de Soerian-boomen, waarvan sommige reuzen-afmetingen hadden verkregen, alom gekapt en het hout tot bouwmateriaal gebezigd. Ook meubelen werden er er van vervaardigd; ik zag indertijd groote tafels, waarvan het blad uit één enkele Soerian-plank vervaardigd was. Stoelen en andere meubels waren alle van hetzelfde hout. Het Soerian-hout had een rood bruine kleur, was zeer licht en zag er mooi glad uit met een satijnachtige glans. Zouden er nu nog Soerianboomen op Sumatra zijn?

In 1851 reisde ik per laadboot naar Baros; ik deed er 37 dagen over. Een noordwester joeg ons naar Kara-Kara bij Natal. Daar aan wal gaande, zag ik, dat al de huizen, mooie, flinke gebouwen, van Kamferhout gebouwd waren. Ik bewonderde dat prachtige, fijne hout, zwart met witte stippels, maar verbaasde mij tevens over de verkwisting van zulk kostbaar materiaal.

Reeds meermalen verhaalde ik dit en voegde er een aanmoediging bij tot gouvernements-exploitatie van Kamfer-bosschen, maar.... natuurlijk zonder gevolg.

K. H. O. van BENNEKOM.

Zutphen, 5 Mei 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Mei 1907.

De financieele emancipatie van Nederlandsch-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes. — Het verslag van den dienst van het Boschwezen in Nederl.-Indië over het jaar 1905, door A. H. Berkhout. — De stad Pak-hoi in Zuid-China. — De druk der dessadiensten op Java. — De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw, VII (slot), door N. Mac Leod. — Schetsen uit Ceylon, Inlandsch Huwelijksgeschenk. — *Varia:* Rapport over Britsch-Indische contract-koelies in de Eng. koloniën. — Tanden vijlen op Bali — Oud-ambtenaren als promotors van ondernemingen. — Maandelijksche revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — *Koloniale literatuur.* — *Wetenschap en Industrie.* — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 7 Mei 1907.

Ned. Afdeeling der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb. Jaarverslag 1906. — Tabakszaad en Tabaksbibit, door Dr. L. P. de Bussy (vervolg). — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. — Ingezonden: John Chinaman in Indië, door H. F. Neumann.

Onze Eeuw. Mei 1907.

Javanen en Bataks, door W. Meijer Ranneft.

Vragen des Tijds. April 1907.

Het Indische kind en zijne karaktervorming, door Dr. J. H. F. Kohlbrugge.

Eigen Haard. 4 Mei 1907.

Si Bopèng (de pokdalige). Schets uit 't Indische volksleven, door Netty Munniks de Jongh (slot).

Weekblad voor Indië. 1907. No. 50.

De roman van Mata-Hari (Mevr. M. G. Mac Leod—Zelle). — Iets over dichters en hunne levensbeschouwing (vervolg). — De Ruyter-feesten te Soerabaja (met platen). — De sport-koning [C. A. A. Dudok de Wit] in Indië, door v. G. (met portret). — Indische omtrekken. — Indrukken van den dag. — Indische kiekjes, door Tiszoo. Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* **Oost en West** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190....

Straat of gracht ....

Handteekening ....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.